

ISTORIJA SKIJANJA

Mnogi autori sa oprežnošću komentarišu kada i gde je nastalo skijanje. Za skijanje se kaže da je staro koliko i čovek jer je nagon za preživljavanjem terao ljude da se kreću po ledu i snegu te je jedna od opcija bila i skijanje. Prvi konkretan trag tj skija nađena je u Švedskoj (Hotingg) pre 4500 godina i danas se nalazi u muzeju u Štokholmu.

U Norveškoj je 2500 godina pne pronađena kamena skulptura koja pokazuje skijaša opremljenog za lov. Iz tog razloga autori najčešće spominju Skandinaviju kao geografski prostor na kome se javljaju prvi oblici skijanja. Inače pored Skandinavije možemo konstatovati na osnovu slika i zapisa da su se skije koristile hiljadama godina i u Centralnoj Aziji i Sibiru za transport, lov i ratovanje.

Skijanje kao oblik kretanja po ledu i snegu, vojnici su vrlo često koristili u raznim istorijskim ratovima. U Norveškoj 1733. godine kapetan Jens Henrick Emahusen je sastavio prva pravila skijanja za norveške jedinice.

*Važno je naglasiti nekoliko događaja koji su imali uticaj na nastanak i razvoj skijanja u Svetu. Jedan o bitnijih događaja bila je emigracija Norvežana. Zavidljuje je koje su distance na skijama ti ljudi prelazili. Norvežanin **Fridjof Nansen** je 1888. godine sa svojom ekspedicijom prošao Grenland na skijama.*

*Prekretnica u skijanju se dešava u 19. veku kada Norvežanin **Sondre Norhajn** patentira prvi vez za skije koji tada u tom vremenu pa sve do danas omogućava lakšu upotrebu skija.*

prvi vez za skije

Prvo skijaško takmičenje održano je 1776. godine u Kristijaniji (današnjem Oslu), gde je i osnovan prvi klub. Krajem 19. veka skijanje se počelo širiti iz Skandinavije u Srednju Evropu, te je na području Alpa dobilo posebno značenje odakle kasnije širom sveta i nastaje alpsko skijanje.

Prvi međunarodni skijaški kongres održan je u Kristijaniji 1910. godine. U Šamoniju (Francuska) 1924. godine skijanje ulazi u program zimskih olimpijskih igara, gde je i osnovan Međunarodni skijaški savez (Federation Internationale de Ski) danas popularno poznat FIS, u čiji se takmičarski program ukljuuju i nordijske discipline te slalom i spust.

Razvoj skijanja u Srbiji

Prvo organizovano skijanje u Srbiji javlja se 1922. godine u zimsko-planinskoj sekciji Srpskog planinarskog društva a 1923. godine u organizaciji SOKO. Nekoliko godina kasnije (1929. godine) javlja se prvo takmičarsko skijanje, kada je na Avali organizovano smučarsko trčanje na 8km. Tih godina stanovnici Beograda koriste padine Avale, Košutnjaka i Banovog brda za sankanje i skijanje.

Prvi dom na Kopaoniku sagradio je Srpsko planinarsko društvo 1935. godine i od tada ga smučari iz Beograda aktivno koriste.

1935. godine sagrađen je prvi dom na Kopaoniku

izvor: <http://www.skijanje.co.rs/>

Godinu dana kasnije (1936. godine) grade se prve skakaonice na Avali (20m) i Košutnjaku (40m). Kada govorimo o alpskom skijanju ono se javlja 1938. godine u Srbije. Pre toga govorilo se samo o skijaškom trčanju. Prvi odbor za smučanje osnovan je 1945. godine na inicijativu profesora sa beogradskog DIF-a. Godinu dana kasnije, na Avali je održano prvenstvo Srbije u organizaciji odbora za smučanje. Te godine osnivaju se smučarski klubovi Crvena Zvezda, Avala i Čukarički.

Posle II svetskog rata prve žice pravljen su na Kopaoniku i Brezovici.

Danas, Srbija raspolaže sa 3 glavna skijaška centra, Kopaonik, Stara Planina, Zlatibor i Brezovica koje godišnje poseti više desetina hiljada turista i ljubitelja skijaškog sporta iz celog sveta i koji mogu da uživaju na više od 45km staza različitih težina. Ne treba

zanemariti činjenicu da Republika Srbije u saradnji sa javnim preduzećem "Skijališta Srbije" iz godine u godinu ulaže dosta sredstava za obnavljanje, održavanje i ulaganje u infrastrukturu i nove staze.

Pod okriljem skijaškog saveza Srbije registrovano je 40-tak klubova, 20-tak trenera i 200 licenciranih instruktora skijanja. Srbija ne može da se pohvali zavidnim takmičarskim rezultatima kao zemlje iz komsiluka Slovenija i Hrvatska.

TAKMIČARSKO SKIJANJE KROZ VREME

Arnold Lunn ima velike zasluge za razvoj alpskog skijanja. 1922 godine je organizovao slalomske trke u Murrnu (Švica) gde su po prvi put bile uključene obavezne kapijame za određivanje smera skijanja kao i merenje vremena. Slalom je bio poznat Norvežanima još u zadnjoj polovini 19. veka, ali su ocenjivali samo stil slobodnog skijanja u zavojima. Staru norvešku reč "slalaam" ("sla" je u prevodu strma strmina, "laam" je staza na snegu), takođe je preuzeo Lunn. Prva zabeležena trka koja podsećana na današnji slalom održala se je 1905 godine na austrijskoj planini Muckedkogel. Staza je bila duga oko 3.000 metara i imala je 83 kapije. Trku je organizovao Mathias Zdarski, otac alpskog skijanja koji je uveo pluznu tehniku, koja se kasnije razvila u paralelnu tehniku. Ovo takmičenje nazvano je "Torlauf" (vožnja kroz kapije, odnosno slalom). Ser Arnold Lunn je takođe promovisao takmičenja u skijanju. Od 1924 godine svake zime je bilo organizovano takmičenje u obe discipline od strane engleskog Kandahar Ski Klub-a iz Švajcarske. Lunn je zajedno sa austrijskim instruktorom skijanja Hannes Schneiderom organizovao prvo Arlberg-Kandahar takmičenje u slalomu i smuku. Međunarodna skijaška federacija (FIS), koju vode skandinavci, tradicionalno se je protivila tome da prihvati nove alpske discipline, tako da su uvek u prvom planu bili ispostavljeni skijaški skokovi i nordijsko skijanje. Međutim, Lunn je savršeno predstavio skijaške tehnike slalom i smuk na kongresu FIS-a 1929, nakon čega je pridobio simpatije nekolicine predstavnika FIS-a iz skandinavskih i srednje evropskih zemalja. Prva takmičenja u slalomu i smuku sa podrškom FIS-a bila su održana na svetskom prvenstvu 1931. godine u "njegovom" Murrenu. Po Lunnovoj zaslugi su obe discipline bile uvrštene na program zimskih olimpijskih igara u Garmisch-Partenkirchenu 1936 godine, ali su medalje dodeljene samo za kombinaciju. Takmičila su se oba pola, što nije bilo dozvoljeno u nordijskom skijanju i skijaškim skokovima (Polednik, 1991, Guček, 1998).

Razvoj skijaške tehnike u kasnijem periodu su diktirali sami takmičari. 1933. godine je najbolji slalomista Toni Seelos predstavio takozvanu "tempo paralelno" tehniku, koju je karakterisao predklon tela, kolena potišnjena unapred i istovremeno rasterećenje skija prema gore i rotiranje tela u pravcu skretanja. Kasnije je francuz Emile Allais razvio tzv. "tempo rotacije" tehniku pri nisko nagnutim preži, sa velikim ubrzanim pomeranjem skija prema gore. Sa izraženom rotacijom gornjeg dela tela u pravcu skretanja, uspeo je usavršiti paralelni zavoj. Tako je 1938 godine nastala tzv. »francuska rotacijska tehnika«, koja je tada važila za najkompletniju tehniku (Jeločnik, 1981).

U vreme II svjetskog rata skijanje nije doživelo značajan napredak, ali se je početkom pedesetih godina uvela tehnika sa suprotnim sukanjem, tzv. "austrijska" tehnika, koju karakteriše manje izrazito kretanje tela gore-dole i suprotno okretanje tela koje je posledično dovodilo do odklona i pomeranja zadnjih delova skija ka spoljnoj strani zavoja. Među najzaslužnijima za uvođenje kontra-rotirajuće tehnike bili su austrijski pedagozi, a prvi među njima bio je prof. Stefan Kruckenhauser. On se smatra jednim od prvih ljudi koji je organizovao skijaške kongrese iz kojih je kasnije nastalo svetsko udruženje instruktora skijanja INTERSKI.

Prvi koji je razmišljao o oštrom načinu zavoja bio je francuz Georges Joubert. U knjizi pod nazivom "Comment se perfectionner à ski", 1966. (srp.: Kako usavršiti skijanje), opisao je tehniku oštrog zavoja u alpskom skijanju. U njoj je detaljno ukazao na značaj izraženog bočnog luka kao i geometriju skija. Pored svih njegovih argumenata, proizvođači skijaške opreme njegove inovacijske ideje nisu upoštevali, zbog čega je na ekspanziju tzv. carving skija trebalo čekati skoro 40 godina (Šeme, 2016).

Svoje prve zapaženije rezultate u alpskom skijanju Slovenci su počeli da postižu nakon pobeđe Bojana Križaja na omladinskom evropskom prvenstvu 1975. godine u Austriji (Vogrinc, 1982; Križaj in sar., 1983). Ako bi danas rekli da je taj uspeh bio rezultat sistematskog rada na nivou države, to vi bilo nepošteno i sebično, pre svega do njega samog. Tadašnji uspeh je bio plod izvanrednog talenta, truda, okoline i naravno velike ljubavi prema skijanju. Nakon prvih individualnih uspeha, polako ali sigurno počeo je da se širi krug dobrih takmičara sve do sredine 80-tih sa Križajevim srebrom i Strel ovom bronzom na Svetskom prvenstvu u Šladmingu (1982 god.), srebrom Franka na Olimpijskim igrama u Sarajevu (1984 god.), dvostrukim poredama Križaja i Petrovića u Kranjskoj Gori (1986 god.), i svih kasnije postignutih vrhunskih pojedinačnih dostignuća Svetove, Koširja, i drugih (Dekleva, 2002).

Polazna tačka kvalitetnog modela škole alpskog skijanja se je u ranim zaćecima morala temeljiti na izboru mladih početnika. Malobrojni narod nije imao skoro nikakvog izbora osim da su stručnjaci morali svakoga početnika smatrati potencijalnim takmičarem. Poćetak sportske karijere potencijalnih vrhunskih skijaša je i danas povezan sa pravoćasnom i kvalitetnom selekcijom i usmeravanjem dece u tu granu sporta. Nakon toga sledi poćetna faza uvodjenja u specialni proces treniranja i selekcioniranja koji mora poteći pod nadzorom stručnjaka.

U periodu od 1975 do 1985 godine Slovenija je predstavljala model uspešnog inicijalnog izbora i redovnog selekcionisanja mladih u alpsko skijanje. Model je bio zasnovan na mnoštvu alpskih skijaških škola, koje su praktićno nastajale i radile u svakom naseljenom mestu. Na neki naćin, to je fenomen vremena, koji na jednoj strani ima svoje korene u viševjekovnoj tradiciji, s druge strane je postizanje vrhunskih rezultata dovelo do prijatnije društvene situacije i veće podrške. Moćemo smatrati da to nije bio samo mali trenutak u našoj istoriji poslednjih nekoliko godina, već za ceo skijaški pokret koji je dovelo do toga da je svaki Slovenac na neki naćin bio povezan sa skijanjem. Ova reformistićna odluka Slovenaca u vezi skijanja imala je za posledicu desetine hiljada dece koji su se usmerili na taj sport in još stotine hiljada roditelja i drugih subjekata koji bi

ih podržavali i podsticali ka dostizanju dobrih rezultata. U ovom periodu, skijanje je praktično za svakog Slovenca predstavljalo deo svakodnevnice.

Glavni cilj naše, a svakako i stranih skijaških škola, je bio da naučimo početnika kako da skija odnosno da kroz upotrebu više ili manje ustaljenih metodoloških postupaka omogućimo napredovanje do optimalnog stepena upoštevajući psihofizičke karakteristike i skijaško predznanje pojedinca. Put kojim će pojedinac najbrže napredovati, u velikoj meri zavisi od znanja, kreativnosti i pedagoških veština učitelja, dok je zahtevnost određenog nivoa i upotrebu metodičkih postupaka moguće individualno prilagoditi svakom polazniku. Hijerarhijski raspored ski usluga prema stepenu težine ne sme predstavljati konačno definisan put u učenju skijanja, jer je poznato da se posredovanje informacija skijaške motorike mora prilagoditi zahtevima i nepravilnostima kretnih struktura svakoga pojedinca. Ipak, nemojmo zaboraviti da u prošlosti hijerarhija osnovnih usluga nije definisana kako bi predstavljala jedini način učenja!

Uslov za bolju primenu tzv. postupka individualizacije procesa učenja skijanja je rad u manjim grupama, što instruktoru omogućava bolji uvid u znanje i napredak svakog pojedinca. Istovremeno, to od instruktora zahteva više rada sa pojedincem, što posledično rezultira bržim napredkom.